

CAPUT VIII.

De Electione, vel Postulatione, Confirmatione, vel Admissionem, Consecratione, & Translatione Episcoporum.

Huc referendi sunt tituli 5. 6. 7. & 12. lib. 1.

NON una perpetuò fuit ratio eligendorum Episcoporum, sive consideremus personas eligentium, sive personam electi, sive gradus, graduumque modos, per quos electus Episcopus ad adeptionem Episcopatum iurium progrediatur, sive tempora ad eodem absolvendos gradus præstituta, aliaque huius generis inaugurationis Episcopalis adiuncta. Per quatuor veluti gradus regulariter ad Episcopatum adeptionem devenitur, nimirum electionem, confirmationem electionis, electi confirmati ordinationem, seu consecrationem, & corporalem Episcopatus adprehensam quasi possessionem. Quandoquæ autem aliquis ex his gradibus præmittitur, aut aliam induit formam, uti ex. gr. contingit in Episcopo de una in aliam Ecclesiam translato, respectu cuius utpotè jam consecrati nova opus non est consecratione; item in eligendo eo, qui non omnes qualitates habet, quæ in Episcopo ex disciplina canonum requiruntur; uti enim in hac specie necessaria est dispensatio, ita non propriè electionem, sed postulationem fieri dicitur, non confirmationem electionis, sed postulationis admissionem.

Si in primis de personis quærat, ad quas electio, aut postulatio, confirmatio electionis, vel postulationis admissio, item consecratio pertinet, longè diversa à recentioribus Ecclesiarum moribus erat vetus consuetudo, cum aliud Apostolicis temporibus obtinuerit, aliud circa quintum Ecclesiæ sæculum, aliud sæculo duodecimo, aliud in pluribus provinciis postrema ætate. Veluti forma,

& archetypus electionum Episcopatum expressum cernitur in cap. 1. Actuum Apostolicorum factum Apostolicum, quo collectis fidelibus universis in urbe Hierosolymorum consistentibus Mathias proditori Judæ in Apostolatus munere suffectus est. Id imitati Apostolorum successores à Clero simul & populo eligendos Episcopos voluerunt, discreto tamen & Cleri, & populi officio, quemadmodum clariùs demonstravit usus Ecclesiarum, can. 26. & 28. caus. 16. quæst. 1., scilicet clericis verè suffragium ferentibus, populo tamen universo data facultate opponendi, si quod fortè vitium ad ordinationis obicem, vel aliquod impedimentum, clamante populo, detegeretur, uti colligitur ex S. Cypriano, lib. 1. Epistola 4. Nomine cleri eligentis post divisas provincias, ac dioceses veniebat clerus addictus Ecclesiæ, cui erat præficiendus Episcopus. Secuta electione, ad Metropolitanum cum Suffraganeis in Provinciali Concilio constitutum & confirmatio & consecratio pertinebat; quod si commodè Concilium celebrari non posset, & confirmatio & consecratio à Metropolitanò unà cum duobus saltem Suffraganeis, qui Provinciam quodammodo Synodum repræsentabant, erat faciendâ, can. 1. & seq. dist. 64., can. 1. & seq. dist. 65. Sunt, qui putant, post Concilium Nicænum, seu post editum in eo Concilio canonem 1. dist. 64., cœpisse abrogari veterem disciplinam in ea parte, qua populus ad electionem conveniebat, & deinceps populum rejici ab electione cœpisse. Verum præterquamquod scimus ex universa prope-

pemodum Ecclesiarum historia, etiam post Concilium Nicænum passim populum consuevisse ad eas electiones admitti, uti manifestè liquet inter cœtera ex Epistola Leonis Magni ad Episcopos Provinciæ Viennensis 10. apud Quesnellium, ex Epistola Cælestini 1. in can. 13. dist. 61., & can. 1. dist. 62., ex Ordine Romano cap. 2. tit. 4., ex Epistola Hincmari Rhemensis ad Hedenulphum Laudanensem Episcopum, & aliunde passim, Concilium Nicænum tantum egit de consecratione, & confirmatione Episcoporum, prout occasio Meletiani tunc suborti schismatis postulabat, non de electione. Nimirum initio quarti sæculi Meletius in Thebaide constitutus solus sine Cœpiscopis concitandarum turbarum causa Episcopos consecrabat. Ad has Meletii ordinationes cœrcendas editus fuit Nicænus canon, quo præstitueretur, non sine conventu Suffraganeorum Episcopales Ordinationes haberi, non eo ulterius progressum est, ut populus ab electione subduceretur. Quinto primùm Ecclesiæ sæculo fieri cœpit, ut turbæ laicorum ab electionibus removerentur; tantum vice populi admitterentur honoratiores, sive populi proceres, ne aliàs seditionibus locus fieret, postquam scilicet canones Laodicensi Concilii passim recepti fuerunt, in codicibus canonum sive apud Græcos, sive apud Latinos inserti, can. 6. dist. 63., ad quem respiciens Justinianus in Nov. 123. cap. 1. ad electiones Episcoporum unà cum clero Primates civitatis intervenire tum consuevisse testificatur. Demum in Oriente post Concilium Nicænum II. juxta illius canonem 22., in Occidente autem sæculo duodecimo receptum est, ut exclusis laicis omnibus solus clerus ad eligendum admitteretur; quod nonnulli putant constitutum fuisse ab Innocentio II. in can. 35. dist. 63., qui tamen meo iudicio hallucinantur, cum nihil tale ibidem constitutum adpareat. Cautum ibidem legitur, ne Canonici ab electione Episcoporum excluderent *Viros*

religiosos. Exinde deduxerunt argumentum, concludentes, non *religiosos*, id est laicos, excludi ritè potuisse. Docere primùm oporteret, antequam hoc consecrarium deduceretur, Concilium Lateranense Innocentii nomine *Religiosorum* clericos intellexisse, neque in eo vocabulo laicos contineri potuisse. Nolo inquirere in ingenitam ejus vocabuli significationem. Tantum inquirendum, quid hoc nomen tunc temporis, & apud Lateranenses Antistites sonaret. Scio enim vocabulorum significationem variam esse aliquando, & aliud uno vel in loco, vel tempore, aliud in alio quibusdam verbis significari. Planè Lateranenses idem Patres etiam Religiosorum nomine laicos intellexisse liquet ex eorumdem canone 25. ita concepto: *Laici, quamvis religiosi sint, nullam tamen habent disponendi de Ecclesiasticis facultatibus potestatem*. Si causam quæris adjecti huius vocabuli, quo fieret, ut etiam laici in duas veluti classes tunc distinguerentur, & illorum aliqui *Religiosi* dicerentur, alii ab ea appellatione removerentur, facile erit indicare. Prodiert ea ætate Arnaldus Brixien- sis, qui turbas adversus clerum concitaverat, & bellum quoddam acerrimum adversus Ecclesiasticas quascumque personas indixerat. Quemadmodum autem multi Arnaldo adhærebant, hos Religiosorum nomine appellate nefas erat: potius appellabantur tales, quicumque vel apud Arnaldum minimè defecerant, vel etiam contra Arnaldum obstiterant. Hos tantum postremos, exclusis primis, voluit jure Lateranense Concilium ad Episcoporum electionem admittendos. Quailsicumque autem sit Lateranensis Canonis sententia, non ibo inficias, sæculo duodecimo exclusos fuisse ab electionibus laicos universos, sed consuetudine potius, quam jure scripto. Porro eo tempore & confirmatio & consecratio electi Metropolitanò in Provinciali Concilio, aut extra Concilium duobus saltem Suffraganeis intervenientibus reservabatur, cap. 41. de electione; imò &

is honor Principibus deferebatur, ut & ipsi electioni, quasi vice populi annuerent, cap. 14. & 28. eod. tit. Interea post duodecimum sæculum clericorum quasi duplex agnitus ordo fuerat, quorum alii titulo beneficii ordinarentur, alii titulo patrimonii, priores appellati *Canonici*, quasi in canone, seu matricula Cathedralis Ecclesiæ descripti, posteriores *Simplices* dicti, quasi isti non constituerent adeo arctam cum Episcopo societatem, sed jam constitutæ societati accessissent. Hanc clerici partem Canonici, quasi extra suum collegium positam, ab electionibus rejecerunt, adeo ut paulatim etiam rejicere non dubitaverint eos, qui minoribus Ecclesiis in Civitate ipsa constitutis deservirent, cap. 3. de causa possess., & propriet. En causam, quare passim in titulis Decretalium Gregorii IX., & Bonifacii VIII. de electione, & postulatione legamus plurima de electione à Canonici Cathedralium Ecclesiarum faciendâ, disciplina sanè & Gregorianis, & Bonifacianis temporibus accommodata. Perduravit hæc eligendi ratio usque ad Clementis V. ætatem: Primus enim Clemens statuit, ut, si Episcopatus in Curia Romana vacaret, novus Episcopus à Romano Pontifice liberè ordinaretur, extravag. 3. de præbend. int. communes; quam constitutionem renovavit Benedictus XII. in extravag. 13. eod. tit., & Joannes XXII. in extravag. 4. de electione inter communes. Idem Clemens V. Apostolicæ etiam Sedi reservavit Cathedralium Ecclesias, quæ clero, & populo christiano carerent, Clement. 5. de electione: inde Benedictus XI. singulari decreto sanxit, ut, quoties ageretur de quatuor Patriarchalibus Ecclesiis, nemo posset ibidem Episcopum eligere Romano Pontifice inconsulto, extravag. 3. de elect. int. com., paulatim autem factum est, ut omnes Episcopales Ecclesiæ Sedi Apostolicæ reservarentur, uti liquet ex Regula 2. Cancellariæ. Tùm verò sicut de juribus eligendi, quæ Capitulis competeant, ita de juribus confirmandi

& consecrandi, quæ spectabant ad Metropolitanas, actum est; neque enim honestum visum fuit, ut electio Antistitis à Romano Pontifice facta confirmaretur à minore Prælato, qualis erat Metropolitanus. Recens hæc disciplina non ubicumque executioni demandata est; alicubi enim restituta fuerunt Capitulis Cathedralium pristina jura, dummodò confirmatio & consecratio semper ab Apostolica Sede penderet, alicubi Religiosi Principes obtinuerunt, ut ipsi Episcopos nominarent, nominationemque factam confirmandam Pontifici Maximo exhiberent, quod unusquisque deducet ex privilegiis, indultis, & concordatis, quæ sunt unicuique Nationi singularia, quæque propterea minimè possunt generalem disciplinam constituere.

Quum jure communi ad Capitula Cathedralium Ecclesiarum electio pertinebat, plures erant in electione regulæ observandæ. In primis quemadmodum, ne diutiùs Ecclesiæ vacarent, cautum erat, ut intra certum tempus, quod olim semestre fuit, Nov. 123. cap. 1., deinde trimestre, cap. 41. de elect., electio fieret, quo elapso eligendi facultas ad proximum superiorum devolveretur; ita constitutum scimus, ne præproperè novus Episcopus eligeretur, id est ante celebratum defuncti Episcopi funus, sive ejusdem sepulturam, cap. 36. de elect., can. 7. dist. 79., qua tamen in specie mihi non displicet Glossæ sententia, qua adnotatur ad dictum capitulum 36., non ex eo solo irritam electionem dici, quòd ante tempus celebrata fuerit, sed potissimum quòd in eadem faciendâ peccatum adpareret in forma convocationis Canonorum. Secundò vocandi erant omnes, qui essent de Collegio, adeo ut uno non vocato irrita foret electio, etiam si vocati & intervenientes communibus, concordibusque suffragiis elegissent, dicto cap. 36., nisi tamen non vocati electionis deinde conscii facti in electum consenserint, argumento capituli 33. de præbend. in 6.

Ter-

Tertiò receptum fuit, ut ii tantum suffragium ferrent, qui verè essent de Capitulo, & Canonici dicerentur; adeo ut aliquando Dignitates, quæ Canonatum adnexum minimè haberent, pati debuerint, se à ferendo suffragio excludi, si aliter in fundatione illarum, vel statutis Cathedralis Ecclesiæ cautum non fuisset, quemadmodum observat cum aliis Pragmaticis Rebuffus in tractatu de Nominationibus quæst. 8. num. 32., imò ut & Canonici ipsi non aliter suffragium ferre valerent, quam si in Subdiaconatus ordine jam essent constituti, Clement. 2. de ætate, & qualit. præficiend., Concilio Tridentino sess. 22. de Reform. cap. 4. Quartò vocatio Canonorum fieri debuit, per signa consueta, sive campanæ, sive per nuncium, sive viva voce pro moribus in unaquaque Cathedrali receptis; absentes quoque vocari debuerunt vel per litteras, vel per nuncium, nisi aliud vel consuetudine, vel statutis obtineret; quod si ignoraretur, ubinam consisteret absens, observanda erat disciplina, quæ in foro obtinet, ubi citandi sint absentes, scilicet, aut per publica edicta ad valvas Cathedralis Ecclesiæ adpensa, aut per edicta singularia consuetæ habitationi vocati adfixa. Nominè tamen absentum necessariò vocandorum ii tantum veniebant, qui intra provinciam degerent, argumento capituli 35. de electione. Quintò, facta vocatione, elapsoque termino præstituto, modò competens esset, ad electionem procedebatur, etiam si non omnes vocati accessissent. Qui autem accesserant, per modum collegii electionem celebrare debebant, ut actus verè Capitularis diceretur, cap. 55. de electione. Hinc regulariter neque per procuratorem admittebatur quis ad suffragium ferendum, nisi quis absens esset, in provincia tamen consistens, & legitimum allegaret impedimentum, quominus ad Cathedralium Ecclesiam accedere valeret, & tum unum de Collegis nomine absentis suffragium laturum constitueret,

cap. 42. §. 1. de elect., cap. 46. eod. tit. in 6. Hanc disciplinam expendens Bonifacius VIII. in dicto cap. 46. sanxit, ut quoties plures ab absente procuratores constituerentur, iis daretur in solidum eligendi facultas, ita ut non uterque suffragium ferret, sed ejus suffragium admitteretur, qui prævenisset. Addidit insuper, Canonicum procuratorem constitutum duos eligere non potuisse, alterum suo, alterum principalis nomine; cum enim unusquisque eligere teneatur, quem dignissimum putet, utroque nomine in dignissimum consentire eligentem necesse est, nisi tamen mandans litteris eum designaverit, qui suo nomine eligeretur. Quid verò, si nemo de collegio mandatum absentis acceptaret? Ait Bonifacius extraneum non fuisse admittendum, si Capitulum dissensisset; ex quo à contrario sensu Glossographus argumentatur, extraneum in proposito admitti potuisse, consentiente Capitulo. Quæri præterea potest, num dissentiente Capitulo, per litteras absens admitteretur ad eligendum. Negavit Bonifacius, adjecta ratione, quòd electio actus legitimus sit, & tempore scrutini fieri debeat. Sexto, electione secuta, ille pro electo habebatur, in quem omnes, vel major, & sanior Capituli pars consensisset, cap. 42. de elect., juncto canone 14. dist. 61., ex quibus constat, minorem partem, si sanior esset, etiam majori consuevisse præferri. Hinc faciliè concertationes emergebant, quoties in duas partes Capitulum scinderetur, & in duos suffragia conferrentur, utut inæqualia, unaquaque parte se saniolem prædicante. Quæ contentiones ut imminuerentur, ac si fieri posset, pœnitùs averterentur, Bonifacius VIII. declaravit, majorem partem saniolem præsumi, nec aliàs vinci à minore posse, quam si apertè constaret, suffragia majoris partis in indignum, aut immerentem fuisse collata, cap. 43. §. 1. in fine de elect. in 6. Septimò, ut legitimè suffragia ferrentur, & sine fraude,

re-

receptum fuit, ut tres præstituerentur integræ fidei scrutatores de eligentium numero, dicto cap. 42. de elect., ad quorum officium pertineret, ut singulorum suffragia solerter, & secretò inquirerent, atque in scripta redigerent. Octavò cautum fuit, ut suffragia eligentium absoluta esse deberent, atque determinata, rejectis suffragiis conditionalibus & incertis, juxta capitulum 2. de elect. in 6. Denique peracto scrutinio debebat electio publicari in communi, nimirum in cœtu eligentium Canonorum, dicto cap. 42.; & quidem statim, quæ publicatio actum electionis perficiebat ac consummabat.

Hæc omnia adamussim erant observanda quoties electio per scrutinium celebrari dicebatur. Erant autem duæ aliæ eligendi formulæ, cum aut per compromissum, aut per singularem, & extraordinariam Dei inspirationem electio celebraretur, cap. 42. de elect. Ut plurimum per compromissum ad electionem devenitur, ut locus præcludatur contentionibus, quæ fortè inter eligentes emergerent, translata facultate eligendi nomine Capituli in unum, tres, aut plures, cujus eligendi formulæ uti mentio fit in dicto cap. 42., ita confirmatio adparet in cap. 29. eod. tit. in 6. Compromissi leges istæ sunt. Prima, ut Compromissarii non nomine suo, sed Capituli, imò & singulorum de Capitulo eligere intelligantur, cap. 30. de elect., unde fluit, non valere compromissum, nisi omnes Canonici ad unum usque consenserint, & non posse Compromissarios ad electionem devenire, nisi servata forma mandati, cap. 32. de elect. Secunda lex est, formulam, quæ in electione præstituitur à legibus, quoties electio est à Capitulo facienda, eandem observandam esse à Compromissariis, ubi plures isti fuerint designati. Hinc electus à majore, & saniore parte Compromissariorum pro ritè electo habebitur. Ex duobus memoratis prioribus regulis pendet germana interpre-

tatio capituli 33. de electione. Defuncto cujusdam Ecclesiæ decano, cujus electio ad Capitulum spectabat, ejusdem Ecclesiæ Capitulum in septem ex ipsis Canonicis compromisserat sub hac forma mandati, ut illum, quem ex se, vel aliis de gremio ipsius Ecclesiæ omnes pariter, vel major eorum pars nominaret, eundem Capitulum reciperet in decanum. Unus ex septem Compromissariis nominatus fuerat à tribus Compromissariis; tres alii Compromissarii nominaverant extraneum, id est eum, qui non erat de gremio illius Ecclesiæ; Septimus ex Compromissariis, qui à tribus jam nominatus fuerat, neminem nominaverat, tantum nominationi suæ à tribus factæ consenserat. Jure respondit Innocentius III., Compromissarium nominatum debere in decanum assumi, si nullo impedimento canonicum obstitisset. Et enim, quemadmodum qui septimum illum eligerant ex sui numero, servaverant formam compromissi, qua mandatum erat, ut unus de numero eorumdem, vel de gremio illius Ecclesiæ eligeretur, ita qui elegerant extraneum, mandati fines excesserant, eamque ob rem abs jure eligendi ceciderant, ita ut tota eligendi potestas pœnès priores tres jure quodammodo ad crescendi solida foret, & qui ex numero Compromissariorum à tribus electus erat, haberetur, ac si fuisset ab omnibus consensu suffragio nominatus. Scio, plures Interpretes in conspectu hujus capituli tradidisse, in compromisso consensum unius Compromissarii in sui electionem quasi suffragium haberi, proindeque septimum electum à tribus Compromissariis ex septem, & suæ electioni consentientem, haberi quasi electum à quatuor, & propterea à majori parte. Hæc interpretatio supponit, in proposita specie tres extraneum eligentes elegerint unum, qui non esset quidem de numero Compromissariorum, sed esset de gremio ejusdem Ecclesiæ, quod deduxerunt ex illis Capituli verbis, & alius, qui non

non erat de numero eorumdem. Mihi non placet hæc facti positio; hæc enim designata capituli verba non indicant, electum à tribus tantum non fuisse de numero Compromissariorum, sed nec fuisse de numero Canonorum illius Ecclesiæ. Quidquod enim Innocentius III. initio rescripti mirari se professus est, quod de re interrogaretur, quæ plana esset, & nullam difficultatem involveret? Non adeo facilis definitio fuisset, si tres Compromissarii septimum elegerint, tres alii alium nominavissent de gremio Ecclesiæ. Servavisset utraque Compromissarium pars compromissi tenorem; æqualiter divisa forent suffragia, nec ex vi mandati alteruter nominatus dici posset, quando nec omnes Compromissarii, nec major eorumdem pars unum nominavisse deprehenderentur. Neque dicendum est, consensum Compromissarii à tribus nominati pro suffragio haberi; id enim ita absonum est, uti absonum est quemquam semetipsum eligere posse. Et quamquam id probabiliter in proposito recipiendum videretur, quis diceret, id adeo sine difficultate, potuisse proponi, ut diceret Innocentius se mirari, quod consuleretur super articulis, qui nihil, aut modicum dubitationis continere noscuntur? Quidquod præterea idem Innocentius respondit, ideo nominatum Compromissarium ritè electum haberi, quia nominatus erat *justa compromissi tenorem?* Argumento id est perspicuo, unde colligatur, alterum nominatum nec fuisse de gremio Ecclesiæ; si enim de gremio Ecclesiæ nominatus fuisset, adhuc juxta compromissi tenorem nominatus iste haberetur, & fortè utraque nominatio in irritum cecidisset ob suffragia æquè divisa Compromissariorum. Tertia compromissi lex à nonnullis ponitur, posse compromitti etiam in quemcumque extraneum, dummodò Clericum, licet de Capitulo non sit: Cum verò fundamentum hujus legis ponatur in cap. 8. & 21. de elect., ibi autem adpareat compromissum in Superiorem Capituli,

legem istam tutò recipiemus tantum in ea specie, qua ad Superiorem Capituli eligendi potestas ex compromisso transferatur; facilius enim hic honor Superiori Capituli tribui posse videtur, quam alteri, & cuicumque extraneo. Quarta lex est, compromissum re quidem integra revocari posse, non tamen postquam Compromissarii jam cœperint de electione tractare, cap. 30. eod. tit. Postrema lex est, si Compromissarii intra legitimum tempus non elegerint, non solum ipsos, sed & compromittentes abs jure eligendi cadere, potestatemque eligendi ad proximum superiorem devolvi, secus ac contingat, ubi Compromissarii eligant indignum, aut dignum quidem, sed qui electioni consentire noluerit; tunc enim eligendi facultas ad compromittentes revertitur, nisi isti electionis in indignum collatæ participes fuerint, cap. 37. de elect. in 6. Per Divinam inspirationem electionem celebrari dicimus juxta dictum capitulum 42., non quotiescumque invocatio Sancti Spiritus ab electuris præhabetur, id enim regulariter in omni electione fieri solet, cap. 14. & 18. de electione., cap. 3. de causa possess., & propriet., sed quando Divina inspiratio videtur extra ordinem facta, id est cum repente electuri convenientes sine prævia tractatione in unum communi voce, & nemine dissentiente, quasi Deo in singulorum ore clamante, suffragia conferunt. Nihil adjicio de electione, quæ per sortem fiat; hæc enim est sacris Canonibus improbata, neque enim fatocuidam committendæ sunt electiones ministrorum Ecclesiæ, sed maturè ac prudentissimè fieri debent.

Quæ hucusque de electione dicta fuerunt, ferè universa sunt & postulationi communia; siquidem in eo tantum postulatio ab electione distinguitur, quod electio fit personæ dignæ, & idoneæ, qualem designaverunt Tridentini Patres in cap. 2. sess. 22. de Ref., postulatio verò fit personæ quidem dignæ, non tamen undecumque idoneæ; quamobrem in